

Εισαγωγικό Σημείωμα

Το περιοδικό *Κριτική Εκπαίδευση* φιλοδοξεί να καλύψει ένα σημαντικό κενό στον ελληνικό ακαδημαϊκό χώρο.

Η δυναμική του διεθνούς πεδίου των σπουδών για την Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαίδευση είναι προφανής στις πρόσφατες εκθέσεις των βιβλιομετρικών βάσεων. Σύμφωνα με αυτές, διεθνώς κυκλοφορούν περί τα 90 περιοδικά, έχουν πραγματοποιηθεί 45 συνέδρια και έχουν δημοσιευτεί 660.000 άρθρα τα οποία αναφέρονται στην Κριτική Παιδαγωγική.

Μέχρι σήμερα, Έλληνες ακαδημαϊκοί συμμετείχαν στον διεθνή διάλογο για την Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαίδευση δημοσιεύοντας άρθρα σε διεθνή περιοδικά, όπως, για παράδειγμα, στο *Journal of Critical Education Policy Studies* που εκδίδεται εδώ και 15 χρόνια στη Βρετανία.

Επίσης, πρωτοστάτησαν στη συγκρότηση του διεθνούς θεωρητικού ρεύματος της Κριτικής Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, οργανώνοντας τα 4 από τα 10 διεθνή συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν στην Ευρώπη. Επίσης, οργάνωσαν 2 πανελλήνια συνέδρια (στη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα) και καθιέρωσαν το Θερινό Σχολείο Κριτικής Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, το οποίο πραγματοποιείται τα τελευταία 4 χρόνια στον Ταξιάρχη Χαλκιδικής.

Τα προηγούμενα πλαισιώθηκαν από μια ιδιαίτερα καρποφόρα εκδοτική δραστηριότητα. Αξίζει να αναφερθούν, παραδειγματικά, το βιβλίο των Γιώργου Γρόλλιου και Παναγιώτας Γούναρη, *Απελευθερωτική και Κριτική Παιδαγωγική στην Ελλάδα* (Gutenberg 2016), ο συλλογικός τόμος *Κριτική Παιδαγωγική* με επιμέλεια των δύο προαναφερθέντων (Gutenberg 2010) και η μετάφραση του έργου των Peter McLaren και Ramin Farahmandpur *Για μια Παιδαγωγική της Αντίστασης* (Τόπος 2013). Συνεπώς, η έκδοση του περιοδικού *Κριτική Εκπαίδευση* έρχεται ως συνέχεια της θεωρητικής παρακαταθήκης που συγκροτήθηκε την τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα με σκοπό τον εμπλουτισμό της, αποτελώντας μια νέα εκδοτική συμβολή στις σπουδές για την Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαίδευση.

Η *Κριτική Εκπαίδευση* θα φιλοξενήσει εργασίες καταξιωμένων Ελλήνων ακαδημαϊκών, ακαδημαϊκές μελέτες εκπαιδευτικών και την ολοένα αυξανόμενη

παραγωγή ερευνητικών εργασιών, μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών και διδακτορικών διατριβών νέων ερευνητών, που θα περάσουν τη δοκιμασία της επιστημονικής κρίσης.

Η Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού δεσμεύεται να λειτουργήσει χωρίς ελιτισμό και με σεβασμό στη διαφορετικότητα, σταθερά προσανατολισμένη στην αντίθεση σε κάθε εκδοχή της συντηρητικής και τεχνοκρατικής παιδαγωγικής. Η *Κριτική Εκπαίδευση* θα συμβάλλει, με όλες τις δυνάμεις της, στην ανάπτυξη του δημοκρατικού ρεύματος της κριτικής-μετασχηματιστικής λογικής στο χώρο της Παιδαγωγικής και της Εκπαίδευσης, ρεύματος θεωρίας και πρακτικής το οποίο βρίσκεται σε ριζική αντιπαράθεση με την καπιταλιστική εξουσία, στοχεύοντας στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική χειραφέτηση των υπό εκμετάλλευση και καταπιεζόμενων κοινωνικών τάξεων και ομάδων.

Στο 1ο τεύχος της *Κριτικής Εκπαίδευσης* (Μάρτιος 2021) δημοσιεύονται επτά κείμενα, κατά αλφαβητική σειρά των επωνύμων των συγγραφέων τους.

Η Βιργινία Αρβανιτίδου και η Αλεξάνδρα Μητσιάλη αναλύουν την ιδεολογία στην ιστορική αφήγηση που αφορά την Επανάσταση του 1821 στα δύο χρονικά τελευταία σχολικά εγχειρίδια της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας που χρησιμοποιήθηκαν στο Λύκειο. Επιλέγοντας ως άξονες της ανάλυσής τους το χαρακτήρα της ελληνικής Επανάστασης, την Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου, τις εμφύλιες συγκρούσεις και την έκβαση της Επανάστασης, μελετούν συγκριτικά τις δύο ιστορικές αφηγήσεις αναδεικνύοντας όψεις της ιδεολογίας και επομένως την πολιτική οπτική γωνία μέσα από την οποία παρουσιάζονται και αξιολογούνται τα γεγονότα της περιόδου σε καθένα από τα βιβλία.

Ο Γιώργος Γρόλλιος εξετάζει πλευρές του ρόλου της Αρχής για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ΑΔΙΠΠΔΕ) από το 2013 μέχρι το 2021. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους η ΑΔΙΠΠΔΕ στήριξε τη νεοφιλελεύθερη-νεοσυντηρητική αναδιάρθρωση της ελληνικής εκπαίδευσης κυρίως μέσω της επιλεκτικής δημόσιας σιωπής και του περιεχομένου των εκθέσεων της, καθώς και μέσω της επίκλησης απόψεων κριτικών παιδαγωγών, επίκλησης που συνδέεται με την «κριτική σχολική παιδαγωγική» την οποία προτείνει ο πρόεδρός της.

Ο Μανώλης Δαφέρμος προσεγγίζει το καλλιτεχνικό έργο του Θάνου Μικρούτσικου, που αναζητήσε τις κατάλληλες μουσικές φόρμες για να εκφραστούν με τον βέλτιστο τρόπο οι φωνές σημαντικότερων ποιητών συμβάλλοντας τα μέγιστα στην ανάπτυξη της έντεχνης μουσικής. Η προσέγγισή του γίνεται υπό το πρίσμα της αισθητικής της

αντίστασης, η οποία αναφέρεται στην τέχνη που έρχεται σε ρήξη με την καταπίεση και ενθαρρύνει την ανάπτυξη ενεργών υποκειμένων, προσανατολισμένων στον κοινωνικό μετασχηματισμό.

Ο Τάσος Λιάμπας αφ' ενός μελετά την τηλεεκπαίδευση εν μέσω της πανδημίας του COVID 19 που διευρύνει την εκπαιδευτική ανισότητα, καθώς αδυνατεί να επιδράσει στην πνευματική συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. Αφ' ετέρου, υποστηρίζει ότι με την εφαρμογή της θεωρίας της Κριτικής Παιδαγωγικής για τη διδασκαλία και τις οργανωμένες δραστηριότητες στο πλαίσιο της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης του μαθητή, οι οποίες βασίζονται στην άμεση, ζωντανή και ενεργητική διαμεσολάβηση του δασκάλου, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για το κλείσιμο του χάσματος που δημιουργήθηκε στην εκπαίδευση των αδύναμων μαθητών λόγω τηλεεκπαίδευσης.

Η Χριστίνα Νομικού και ο Κώστας Σκορδούλης αρχικά παρουσιάζουν ορισμένα στοιχεία των θεωρητικών εργασιών των Henri Lefebvre, Fredrick Jameson και David Harvey που υποστήριξαν ότι ο χώρος είναι προϊόν της εξουσίας και της πολιτικής. Στη συνέχεια, στηριγμένοι σε σχετικές εργασίες, αναδεικνύουν την αναγκαιότητα η Κριτική Παιδαγωγική να περιλαμβάνει κατευθύνσεις οι οποίες συνδέονται με την κατανόηση του χώρου ως κοινωνικά παραγόμενου και βοηθούν τους μαθητές να αναγνωρίσουν τους τρόπους με τους οποίους οι χωρικές διευθετήσεις χρησιμοποιούνται στην κυριαρχία και την καταπίεση.

Ο Χαράλαμπος Νούτσος υποβάλλει σε κριτική το ιδεολόγημα για τον κοινωνικά και πολιτικά ουδέτερο χαρακτήρα της Διδακτικής, το οποίο συγκροτεί μια σχολική παραλλαγή της ιδεολογίας του ουδέτερου κράτους και αναπαράγεται σήμερα σε προσεγγίσεις θεμάτων της ιστορίας της νεοελληνικής εκπαίδευσης. Αυτή η κριτική συνδέεται με τη διατύπωση συγκεκριμένων γενικών προτάσεων για τη συγκρότηση διδακτικών πρακτικών που είναι αντίπαλες στις κυρίαρχες και θεμελιώνονται στη μελέτη του έργου του Antonio Gramsci.

Τέλος, στο 1ο τεύχος περιέχεται συνέντευξη του Παντελή Πουλιόπουλου το 1925, τότε Γενικού Γραμματέα του ΚΚΕ, η οποία δημοσιεύτηκε στο *Διδασκαλικό Βήμα* και αναδημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Σχολιαστής* το 1988. Ο σκοπός της δημοσίευσης αυτού του κειμένου, καθώς και άλλων ανάλογων που θα ακολουθήσουν σε επόμενα τεύχη της *Κριτικής Εκπαίδευσης*, είναι αφ' ενός να αναδειχτούν ζητήματα των οποίων η συζήτηση μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της Κριτικής Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης και αφ' ετέρου να τονιστεί η σημασία την οποία δίνει το περιοδικό στη συστηματική μελέτη της ιστορίας της εκπαίδευσης και της παιδαγωγικής.